יפעת מכרזים

גם עסק קטן יכול לזכות במכרז כמו גדול

מה בגליון?

בלעדי 5

כללית 6

תוצאות מכרזים 18

מהעולם 19

זכות העיכבון על פי דין

עיכבון, כפי שמגדיר אותו חוק המיטלטלין, תשל"א- 1971, הוא זכות על פי דין לעכב מיטלטלין כערובה לחיוב עד שיסולק החיוב. עם זאת, עיכבון אינו חייב להיות במיטלטלין והחוק חל גם על עיכבון במקרקעין, עיכבון זכויות וכל עיכבון הקבוע בהסכם.

חוק המיטלטלין קובע עוד, כי אם עלה שווי המיטלטלין המעוכבים על שווי החיוב במידה בלתי סבירה, זכאי החייב לשחרור מקצת המיטלטלין אם הם ניתנים להפרדה לחלקים וכי החייב זכאי לשחרר את המיטלטלין מן העיכבון במתן ערובה מספקת אחרת לסילוק החיוב.

ככל הנוגע להסכם, הוראות החוק ניתנות להתנייה על ידי צדדים להסכם ובמילים אחרות, ככל שיש הסכם בין הצדדים יגבר ההסכם על הוראות החוק (בכפוף, כמובן, לתקנת הציבור – קווים אדומים אותם לא יאפשר בית המשפט לצדדים לעבור אף אם כל הצדדים הסכימו לכך). חשוב לציין כי לנפגע מהפרת חוזה קיימת זכות עיכבון על פי דין על נכסים שקיבל עקב החוזה ועליו להחזירו וזאת להבטחת תשלום הסכומים המגיעים לנפגע מן המפר עקב הפרת ההסכם.

כדי לעכב נכס דורשת הפסיקה, כי בידי הנושה המעכב תהיה החזקה פיסית של הנכס ועל כן מהו נכס הניתן לעיכבון הוא סוגיה משפטית מורכבת. זאת ועוד, אם הוציא הנושה מרצונו את המיטלטלין המעוכבים משליטתו יפקע העיכבון. למשל, לקבלן זכות עיכבון על נכס שנמסר לו לביצוע מלאכתו. כך, אדם המוסר רכב לתיקון במוסך – למוסך קיימת באופן כללי הזכות שלא להשיב הרכב עד שלא שולמה לו תמורת התיקון. עם זאת, אם שוחרר הרכב ואותו אדם חזר בהזדמנות אחרת, לא יהיה רשאי המוסך לעכב הרכב עד לתשלום מכיוון שכאמור לעיל, הרכב יצא משליטת המוסך מרצונו של המוסך ועל כן פקע העיכבון.

לקיומה של זכות העיכבון על פי חוק חשיבות רבה גם במקרה של כניסת החייב לפשיטת רגל (במקרה של יחיד) או פירוק (במקרה של תאגיד). מי שבידו שעבוד או עיכבון על נכסי החייב או על חלק מהם לשם ערובה לחוב המגיע לו מהחייב נחשב במקרים מסוימים לנושה מובטח ועל כן זוכה לעדיפות על נושים אחרים.

דוגמאות נוספות לזכות עיכבון על פי דין הן זכותו של מוכר נכס לעיכבון על הממכר וזכות נגדית לקונה, אם קיבל את הממכר ועליו להחזירו למוכר. לשומר קיימת זכות עיכבון על הנכס שנמסר לו למשמרת ולבעל מלון זכות עיכבון על נכסי האורח הנמצאים במלון (להבדיל ממשכיר נכס שאין לו זכות עיכבון על נכסי השוכר).

חשוב להבהיר כי זכות העיכבון אינה מקנה למעכב הנכס זכות בעלות בנכס או זכות לעשות בנכס ככל העולה על דעתו של בעל העיכבון והזכות מוגבלת לעיכוב הנכס עד לתשלום החוב. במקרה בנק לאומי לישראל נ' עו"ד עופר בר-און קבע בית המשפט העליון כי לא רק שלא ניתן למכור את הנכס המעוכב אלא שאסור אף להשתמש בו לצרכים אישיים, אלא בהסכמת החייב. באותו מקרה פסק בית המשפט כי זכות העיכבון פקעה בין היתר מכיוון שבעל העיכבון עשה שימוש בנכסים המעוכבים.

לבסוף יש להדגיש כי נושא העיכבון כרוך בסוגיות משפטיות מורכבות ולעתים עלולה להיות אף משמעות פלילית להפעלה שלא כדין של זכות עיכבון. כך, מומלץ להתייעץ עם עורך דין המתמחה בתחום הן בעת כניסה להסכם הקובע הוראות בדבר עיכבון והן בעת מימוש זכות עיכבון הסכמית או זכות עיכבון על פי דין.

***מאת: עו"ד דורון אפיק**

* הכותב הינו שותף בכיר במשרד אב-גנים אפיק ויינשטיין, הינו חבר בלשכות עורכי הדין של ישראל וניו-יורק ומתמחה בליווי חברות, עסקאות בינלאומיות ופיננסיות ומימון.
* אין בסקירה כללית זו משום ייעוץ משפטי כלשהו ומומלץ להיוועץ בעורך דין בטרם קבלת כל החלטה בנושאים המתוארים בסקירה זו.
* ניתן להפנות שאלות בתחום באמצעות פניה לטל' 03-5635061.
השרות ניתן ללא תשלום ללקוחות יפעת מכרזים בלבד.

עורכת: אילת אלוני-כהן03-5635069
מחלקת שירות לקוחות: סימה אסביה03-5635073
מחלקת מכירות: 03-5635000

מען: דרך פתח תקוה 96-98 תל אביב 67138
פקס: 03-5635075

מובהר בזאת כי המערכת אינה אחראית, במישרין או בעקיפין, לתוכן הפרסום ו/או לאמיתות מצגיו, לרבות כל מצג שיש בו להעיד על תכונות המפרסם או המוצר או השרות המוצע, והאחריות הבלעדית אפוא לתוכן הפרסום ולכל עניין המשתמע ממנו היא על המפרסמים בלבד.